

Bedömarutlåtande utbildningsutvärdering med extern bedömning vid Försvarshögskolan

Fyll i utbildning här: Ledningsvetenskap
Datum för slutversion: 2022-01-05
Slutgiltigt bedömarutlåtande sänds till bedömargruppens sekretariat för expediering inom Försvarshögskolan.

Utbildningsutvärderingen med externa bedömare har utvärderat utbildningens förutsättningar, utformning, genomförande och resultat samt hur utbildningen säkerställer hög kvalitet och arbetar med kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling. Detta har gjorts utifrån bedömningsområdena:

- Förutsättningar
- Utformning, genomförande och resultat
- Studentperspektiv
- Arbetsliv och samverkan

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- Henrik Artman, professor i människa-datorinteraktion, KTH - Kungliga tekniska högskolan - KTH (ordf.)
- Annika Lantz Friedrich, professor i psykologi, Stockholms universitet
- Ebba Nordborg, studeranderepresentant, Försvarshögskolan

Följande underlag har ingått i utbildningsutvärderingen:

- Kursplaner inklusive kurslistor (HT2018 – HT2020)
- Kursbeskrivningar och kursbeskrivningar/-analyser (HT2018 – HT2020)
- Nyckeltal
- Självvärdering och åtgärdsplan
- Tabell med lärarkompetens och –kapacitet
- Lista över fem stycken slumpmässigt utvalda examinationsuppgifter (HT2020)

Bedömargruppen har genomfört en intervju 2021-12-02 med utbildningsföreträdare och studenter/doktorander. Vid intervjun deltog:

- Ulrik Spak, fil. dr., ämnesrådets ordf., Ledningsvetenskap, Försvarshögskolan
- Isabell Andersson, fil.dr., studierektor, Ledningsvetenskap, Försvarshögskolan
- Mats Carlerby, fil.dr., Ledningsvetenskap, Försvarshögskolan

Datum
2021-12-21

- Anders Josefsson, adjunkt, Ledningsvetenskap, Förvarshögskolan
- Jim Eriksson, studerande, Förvarshögskolan
- Karl Hallberg, studerande, Förvarshögskolan
- Avalon Säll, studerande, Förvarshögskolan

Utlåtande

a) Sammanfattning av de viktigaste slutsatserna

Utbildningen i Ledningsvetenskap är en unik utbildning. Lärarna på kursen är både teoretiskt och praktiskt kunniga. Utbildningen är starkt förankrad i en tradition formulerad av före detta ämnesföreträdare prof. Bernt Brehmer. Utbildningen skulle vara betjänt av att breddas genom att introducera alternativa eller komplementär perspektiv. Lärargruppen är samspelet och engagerad i ämnet och kursen. En viss förnyelse av lärarkåren vore önskvärd för att komplettera och utmana befintliga perspektiv och domäner. Studenterna är nöjda med utbildningen och de har även kunnat förmedla förbättringsåtgärder. Kursplan och särskilt betygskriterier bör förtydligas eftersom de anses vara otydliga av såväl bedömargruppen som studenterna. I och med den stundande sammanslagningen av ämnena Ledarskap och Ledningsvetenskap finner bedömargruppen att man bör ta tillfället i akt och se över kursen för att förnya ämnet och kursen.

Bedömargruppen finner att utbildningen är tillfredställande.

b) Bedömning av utbildningen

Bedömningsområde Förutsättningar

Den övergripande bedömningen är att det finns kompetent personal som kan hantera genomförandet på ett tillfredsställande vis. Deras gemensamma kapacitet står i paritet med utbildningen. Det är ett utifrån erfarenhet och akademisk bakgrund heterogent sammansatt och sammansvetsat lärarlag vilket är en styrka med tanke på kursens både teoretiska och praktiska karaktär. Bedömargruppen fick intrycket av att utbildningen genomförs på ett samordnat sätt delvis på grund av att samarbetet i laget fungerar väl och att man enkelt kan koordinera enskildas insatser utifrån en samsyn kring uppdraget. Med tanke på pensionering av en aktiv, viktig, och engagerad lärare finns det dock fog för att säga att den praktiska kunskapen och erfarenheten att ha arbetat som insatsledare kommer att behöva ersättas. Bedömargruppen fick uppfattningen att lärarlaget var samstämmiga i de flesta aspekter som diskuterades. Samstämmighet kan vara mycket bra, men kan också riskera stagnation och vara ett hinder för utveckling av ämnet och utbildningen. Bedömningen är att lärargruppen skulle behöva viss förnyring och en ökad bredd i termer av teoretiska perspektiv på ledningsvetenskap likväl som domäner för tillämpning (exempelvis cyber security). Bristen på bredd i perspektiv och ansatser bedöms vara den i särklass viktigaste svagheten. För en utveckling av ämnet och

Datum
2021-12-21

utbildningen behövs en omprövning av det förhandenvarande där olika divergerande perspektiv på ämnets domän, ämnesinnehållet med skilda teoretiska ansatser och ämnets avgränsning till ledarskap kan mötas. Det beskrivna välfungerande kollegiala samarbetet är en god grund för en sådan utveckling.

Sammanslagningen med ämnet Ledarskap kan ge ytterligare bidrag till ämnesutveckling genom att tillföra andra perspektiv på ämnesinnehåll och hur ämnena skiljer sig åt och hur de överlappar.

Det är förstås olyckligt för institutionen att professorn för Ledningsvetenskap är tjänstledig om 70 % och därmed inte kan vara en aktiv deltagare i såväl undervisning som i funktionen av att vara ämnesföreträdare. Det nämndes att det tillkommer en ny professor inom ämnet Ledarskap som även har vetenskaplig kompetens inom Ledningsvetenskap vilket är en styrka och kan erbjuda förnyelse för ämnet och kursen.

Självvärderingen antyder att lärarna på kursen skulle önska något mer pedagogisk utveckling. En eventuell utveckling av såväl lärarnas pedagogiska utveckling och kursernas praktiska moment skulle kunna vara att nyttja befintliga digitala ledningsvetenskapliga system såsom exempelvis WBS.

Bedömningsområde Utformning, genomförande och resultat

Kursplanen är ett styrdokument och utbildningen ska kunna granskas utifrån om utbildningen motsvarar det som är fastställt i denna. Kursplanen ger ledning för lärare i hur utbildningen ska formas och den ger de studerande en uppfattning om kursinnehåll och uppläggning inför val av olika kurser. Vid utvärdering av en kurs behöver utfallet kunna relateras till målet för kursen. Det är bedömargruppens uppfattning att kursplanen bör genomgå en revidering.

Kursplaner behöver skrivas på ett sätt så att en fortlöpande kursutveckling kan ske utan att kursplanen behöver ändras varje gång en förändring sker och då kan den inte vara detaljerad. Kursplanen är dock alltför vag för att den ska kunna fungera som tänkt. Den behöver förtydligas avseende beskrivning av ämnet, kursinnehåll och lärandemål. Den är idag alltför vag i dessa delar för att en blivande student ska kunna förstå vad ledningsvetenskap är och vilka kunskaper i ämnet som man tillgodogör sig under kursen. Kanske kan det vara en hjälp att ta del av mallar för kursplaner som utarbetas vid andra lärosäten.

Det var svårt för bedömargruppen att särskilja mellan G och VG på de fem hemtentamina som lästs. Språklig framställning verkar, enligt bedömargruppen, vara mer avgörande än någon avgörande djupförståelse av teorier och modeller. Betygskriterierna för G och VG är mycket snarlika och skiljer sig mest mellan "redogöra" för G respektive "använda" för VG samt tillägget "relatera olika modeller för insatsledning och ledningsprocessen till insatser" för VG. Under

Datum
2021-12-21

intervjuerna kunde inte lärarna tydliggöra betygssättningen. Man hade dock en process med par-granskning (genomläsning och diskussion i lärarlaget) som användes vid osäkerhet för specifika betyg. Även studenterna uppfattade betygskriterierna som "luddiga" och "svåra att få grepp om". Betygssättning i förhållande till lärandemål måste därmed förtydligas. De lästa hemtentamina visar också att det finns ett förhärskande perspektiv som lyfts av alla studenter.

Bedömargruppen har ovan berört lärarlagets sammansättning och det goda samarbete som lärarna beskrivit. Samarbetet har formats under flera år och sker mestadels informellt och arbetet regleras i huvudsak implicit genom den samsyn som finns om ämnesinnehåll och uppläggning. Vid nyrekrytering, annan förändring av lärarlagets sammansättning eller en utveckling av ämnet kommer det att krävas en ny samsynskapande process och möjligen också explicita koordineringsmekanismer. Det är bedömargruppens uppfattning att organisationen i nuläget fungerar smidigt och väl, men att detta synes främst bero på ett väl sammansvetsat lag än på ett organisatoriskt stöd till lärarlaget.

En grundläggande teoretisk kurs (delkurs 1) bör ge en större bredd där olika bidrag kan jämföras med ett kritiskt förhållningssätt. Under intervjuerna med studenterna framkom att man efterlyste mera av det kritiska förhållningssättet och diskussioner om olika teories och modellers värde i olika sammanhang. Delkurs 2 och 3 innebär träning i att göra det man lärt under delkurs 1. Det är ett lovvärt pedagogiskt upplägg och här kan man förstås inte lära ut och träna i allt. En avgränsning blir naturlig och att då utgå från ett perspektiv är naturligt. I delkurs 1 kan med fördel detta perspektiv men också andra perspektiv presenteras och sedan i delkurs 2 och 3 användas för att fördjupa och reflektera över lednings och beslutsprocesser och huruvida teoretiska perspektiv eller begrepp konkurrerar, överlappar eller ger fördjupad förståelse.

I linje med vad vi framfört ovan under förutsättningar och punkten utformning, genomförande och resultat finner vi att ämnesinnehållet och upplägget grundar sig i huvudsak på en svensk tradition i ämnet. Det finns utblickar mot internationell forskning, men det finns en svaghet i att så starkt bevara och i huvudsak förlita sig till forskning som tidigare företrädare för ämnets bedrivit. Under intervjuerna nämndes att kursen byggde på kursboken istället för att kursboken är en av flera resurser för kursmålen.

I vår bedömning av hur jämställdhets och mångfaldsperspektiv hanteras i utbildningen grundar vi oss på självvärderingen och på intervjuer. Självvärderingen avseende dessa perspektiv är ganska platt och intetsägande - även om självvärderingen visar på att lärargruppen är medvetna om problemet. Intervjuerna gav inte heller fördjupad information. En orsak kan vara, men vi vet inte, att området är alltför oproblematiserat och att det skulle krävas större kunskap inom området för att finna de kritiska frågorna som är värda att reflektera kring. Vilka infallsvinklar kan man ha för att förstå hur exempelvis beslutsfattande i grupp eller informell hierarkisk ordning påverkas av

Datum
2021-12-21

uppfattningar om kön, etnicitet, kulturell bakgrund, sexuell läggning etc. Ett förslag skulle kunna vara att få en extern experthjälp för att kunna fördjupa och problematisera det på ytan självklara.

Bedömningsområde Studentperspektiv

De intervjuade studenterna upplevs alla som nöjda med utbildningen. Lärarna upplevs som engagerade och studentnära. Studenterna upplevde att den gemensamma utvärderingen som gjordes i slutet av kursen och diskussionen som följde den var givande och att deras åsikter och synpunkter värderades och togs i beaktning under utformandet av detta läsårs kurs. Studenterna upplevde även att de hade möjlighet att stämma möten med lärarna individuellt och framföra sina synpunkter efter kursens avslut och att dessa synpunkter var något som lärarkåren tog till sig och aktivt har arbetat för att utveckla. Studenterna framförde däremot att de inte under kursens gång hade så stor möjlighet till inflytande. Studenterna upplevde även att planeringen, tidsdisponeringen samt kommunikationen under kursens gång och mellan undervisningstillfällen från lärarna till studenterna var bristfällig.

En styrka utifrån ett studentperspektiv anses vara att kursen både har praktiska och teoretiska förankringar. Spelmomenten var speciellt uppskattade av studenterna då de upplevde att under momenten fick de chansen att använda sina teoretiska kunskaper i praktiken. Däremot fanns det delar av delkurs 1 som senare inte lyftes under delkurs 2 och 3 och vissa teorier 'glömdes bort' och som även inte behandlas vidare efter tentamen.

Kopplingen som de undervisande lärarna har till yrkeslivet är även en styrka. Studenterna får på så vis en inblick i ett potentiellt framtida yrkesliv samt att de undervisande lärarna kan berika undervisningen med egna praktiska erfarenheter vilka kan hjälpa eleverna att förstå kursinnehållet.

Studenterna saknade ett kritiskt perspektiv och förhållningssätt till de teorier som behandlades under kursens gång. De upplevde även att endast ett fåtal teorier och perspektiv lyftes vilket inte gav en större bredd på den teoretiska aspekten av kursen. Forskningsmetoder inom ämnet var något som studenterna även saknade.

Studenterna uppfattade att arbetsbördan var något lägre än alltid även om det var mer schemalagd tid än på andra kurser så kompenseras det med lägre grad av egenstudier.

Självvärderingen anger att genomströmningen är relativt låg och att detta bör undersökas. Bedömargruppen håller med.

Datum
2021-12-21

Bedömningsområde Arbetsliv och samverkan

Studenterna vi intervjuat gick kandidatprogrammet i statsvetenskap och hade ingen egen tidigare erfarenhet av insatsledning eller yrkesverksamhet med bäring på insatsledning. De uppskattade mycket samarbetet med yrkesverksamma personer som också tog kursen. Grupparbete tillsammans med yrkesverksamma ger en större kunskapsbas och utbyte av erfarenheter vilket gjorde de praktiska momenten extra värdefulla. Självvärderingen pekar i samma riktning.

Det eftersöktes av studenterna en starkare koppling mellan teoretiska modeller av beslutsfattande och de praktiska momenten. Bedömggruppen ställer sig något undrande över studenter utan tidigare erfarenheter av insatsledning av komplexa problem kan tillgodogöra sig kursen så att de skulle kunna agera som insatsledare eller vara del av insatsledning efter kursen. Domänkunskaper för specifika domäner är också essentiella för att kunna leda komplexa insatser. På så sätt är det mer en översikt kurs som kan ge en inblick i hur samhället kan upprätthålla och stödja samhällsbärande funktioner vid kriser, eller stävja en gryende kris innan den eskalerat.

I dagsläget finns inget formellt alumninätverk för den specifika utbildningen. Lärargruppen framförde att de avser att skapa ett alumninätverk. Vissa lärare påpekade att de hade informella, personliga kontakter. FHS har ett alumninätverk.

Nära kontakt med Försvarsmakten, och blåljusmyndigheterna med flera gästföreläsare. Det är mycket uppskattat att lärarna har personliga erfarenheter av insatsledning.

c) Styrkor/framgångsfaktorer

- engagerade lärare med både teoretisk och praktisk förankring
- man arbetar i ett samspelt lärarlag; heterogent lärarlag avseende praktiska erfarenhet och teoretiska kunskaper
- uppskattad utbildning - särskilt de pedagogiska metoderna med övningar och spel.
- ett viktigt forskningsområde och utbildningsområde som har bäring på många domäner
- förmågan att ta till sig konstruktiv kritik, lyhörd för studenternas återkoppling

d) Svagheter/utvecklingsområden

- viss stagnation av de teoretiska ingångarna
- kompetensförsörjning av personal för att utveckla ämnet

Datum
2021-12-21

- hög ambition, men svårt förankra med teoretiska begrepp och modeller som lärs ut i delkurs 1 i de praktiska momenten
- Kursplanerna är idag vaga och behöver konkretiseras.

e) Förslag på åtgärder

- säkerställ nyrekrytering som har kompletterande kompetens (teori, domän).
- utveckla ämnet ledningsvetenskap i samverkan med ämnet ledarskap - dra nytta av högskolans samlade kompetens för att erbjuda en utbildning med så väl bredd som djup
- sök stöd i extern kompetens för att utveckla kursplaner och lärandemål
- jämförelse och mångfaldsfrågor kan vara i behov att analyseras. Sök stöd för att reflektera över detta. Finna infallsvinklar för uppmärksamma, anpassa undervisningsmetoder och teoretiska infallsvinklar.
- tydliggöra ledningsvetenskap gränsen, och på sikt ompröva, relationen till ledarskap
- självvärderingen innehåller ett flertal konkreta åtgärdsförslag som bedömgruppen finner rimliga - på flera ställen anges att man inte gjort en systematisk analys av svagheter och detta är förstås en uppenbar svaghet
- bearbeta kursplanerna för att kunna bredda kursens innehåll; kursplanutveckling är en process för att reflektera kring kurserna och därmed bredda innehållet.

f) Omdöme utbildningens kvalitet:

- Tillfredsställande
 Ej tillfredsställande

Motivering: